

Motion till riksdagen 2011/12:U203

av **Hans Linde m.fl. (V)**

Honduras

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att regeringen i Honduras ska respektera de mänskliga rättigheterna och garantera alla medborgares säkerhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att en oberoende kommission tillsätts för att utreda brotten mot de mänskliga rättigheterna i Honduras efter kuppen 2009.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att det avtal som slutits mellan regeringen i Honduras och motståndsfrenten ska efterlevas.

Motivering

Det tydligaste bakslaget för demokratin och de mänskliga rättigheterna i Latinamerika på många år var den militära statskuppen i Honduras den 28 juni 2009 då den demokratiskt valda presidenten Manuel Zelaya avsattes. Kuppen väcker minnen från tidigare decenniers militärdiktaturer i Latinamerika och påminner om att det inte går att ta de demokratiska framstegen i Latinamerika för givna.

I början av 1900-talet myntades begreppet ”bananrepublik” med Honduras som modell. Landet styrdes av militärer i nära allians med den ekonomiska eliten, rättsväsendet var godtyckligt, korruptionen utbredd och landet var beroende av egentligen en exportvara: bananer. De amerikanska bananbolagen United Fruit Company och Standard Fruit Company hade ett avgörande politiskt inflytande. Under hela 1900-talet dominerades politiken av det libe-

Fel! Okänt namn på

rala Partido Liberal och det konservativa Partido Nacional. Partierna turades om att sitta på presidentstolen när inte militären hade makten. Men medan flera av grannländerna härjades av inbördeskrig under 1980- och 90-talen tog Honduras små steg mot demokratisering.

År 2006 valdes godsägaren Manuel Zelaya från Liberala partiet till president. Han kom att bryta med den ekonomiska elit som i realiteten styrte landet sedan självständigheten. I ett av Latinamerikas fattigaste och mest skuldtyngda länder genomfördes sociala reformer för att minska fattigdomen, landet gick med i den mellanstatliga organisationen ALBA och i utrikespolitiken började landet agera mer självständigt.

Den gamla eliten i Honduras kunde inte acceptera landets nya inriktning. Den 28 juni stormades presidentpalatset i huvudstaden Tegucigalpa av beväpnad militär som tvingade president Manuel Zelaya ombord på ett plan till Costa Rica. Militärkuppen fördömdes av både OAS, USA och EU. Den nya regeringen under Roberto Micheletti erkändes inte av någon annan stat. Trots påtryckningar från inte minst övriga Latinamerika vägrade den nya regeringen att tillmötesgå krav på att den demokratiskt valda regeringen skulle återinsättas. Den 29 november 2009 genomförde kuppregeringen ett presidentval, vid vilket den konservativa kandidaten Porfirio "Pepe" Lobo vann. Ett flertal latinamerikanska länder valde att inte erkänna valet.

Efter valet har världssamfundets blickar riktats mot andra delar av jorden. Men i Honduras fortsätter den våg av mord, förföljelser och övergrepp som inleddes med kuppen 2009. Amnesty International och Human Rights Watch rapporterar om bland annat mord, hot, tortyr och massarresteringar. Övergreppen drabbar alla som uppfattas som kritiska till den nya regimen i Honduras eller som sympatisörer till Motståndfronten, som bildades av Zelayas anhängare efter kuppen. Sedan kuppen har 12 journalister mördats i Honduras, men även medlemmar i bonde- och fackföreningsrörelserna, människorättsförsvarare, jurister och politiskt aktiva förföljs och mördas. En synnerligen utsatt grupp är hbt-aktivister. Sedan kuppen ägde rum har så många som 34 hbt-personer mördats. Det är uppenbart att den nya regeringen använt sig av kuppen för att tysta alla meningsmotståndare och slå sönder landets sociala rörelser.

Kränkningar av de fackliga rättigheterna har historiskt varit omfattande och förutsättningarna för facklig organisering svaga. Men efter kuppen kom situationen för den honduranska fackföreningsrörelsen att dramatiskt försämrats. Honduras ekonomi har sin bas i fruktexport och textilproduktion i skattefria zoner. Inom båda dessa sektorer har löntagarnas rättigheter historiskt varit kraftigt begränsade och facklig organisering motarbetats. Utländska samsättningsindustrier, maquilas, har mycket snabbt växt fram de senaste åren, lockade av fördelaktiga ekonomiska villkor. Idag beräknas cirka 130 000 personer arbeta i dessa industrier, majoriteten av dem kvinnor. I de skattefria zonerna svartlistas och avskedas personer som försöker organisera arbetarna fackligt, trots att arbetsrättslagstiftningen garanterar organisationsrätten. Efter kuppen har flera fackliga ledare och andra föreningsaktiva utsatts för dödshot och mordförsök, i flera fall misstänks arbetsgivare ligga bakom övergreppen. Tre fackligt aktiva mördades under 2010, bland annat Vanessa Zepeda

Fel! Okänt namn på

Alonzo som hittades mördad 3 februari 2010 i huvudstaden Tegucigalpa. Hon var aktiv i motsvarigheten till Försäkringsanställdas förbund. Vittnen uppgav att hon körts över av en bil.

Den borgerliga regeringen beslutade tyvärr att fasa ut det svenska utvecklingsarbetet med Honduras 2007, en utfasning som slutfördes 2010. Sverige har dock fortfarande möjligheter att vara en tydlig kraft för demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i landet. Vänsterpartiet anser att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att regeringen i Honduras ska respektera de mänskliga rättigheterna och garantera alla medborgares säkerhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Ett centralt problem efter kuppen 2009 har varit den utbredda straffriheten i landet. Domstolarnas oberoende har undergrävt, oberoende domare har avskedats och straffriheten för de som allierat sig med den nya regimen har brett ut sig. Till exempel har inte något av alla dem fall av sexualiserat våld mot kvinnor som rapporterats efter kuppen resulterat i att förundersökningar inletts enligt Amnesty International, som kallar president Lobos ovilja att agera mot övergrepp för "oacceptabel". När den honduranska regimen inte är beredd att agera för att skydda sin egen befolkning så blir det desto viktigare att omvärlden agerar. Bland annat Human Rights Watch har i sin rapport "After the coup" rekommenderat att en oberoende kommission tillsätts för att få ett slut på den straffrihet som brett ut sig. Vänsterpartiet stödjer detta krav och anser att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att en oberoende kommission tillsätts för att utreda brotten mot de mänskliga rättigheterna i Honduras efter kuppen 2009. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

En av de få positiva nyheterna från Honduras sedan kuppen kom den 22 maj 2011. Då offentliggjordes att Manuel Zelaya och den sittande presidenten Porfirio Lobo slutit ett avtal som kunde möjliggöra för Zelayas att återvända till sitt land efter 23 månader i landsflykt i Dominikanska Republiken. Men avtalet innebar också att den honduranska regeringen erkände Motståndsrörelsen som en laglig rörelse med rätt att delta i framtida val. Avtalet understryker dessutom att rekommendationer från FN:s människorättsråd genomförs och en demokratisk grundlagsförsamling sammankallas med målet att utlysa en folkomröstning om en ny grundlag. Avtalet öppnar också för att Amerikanska staternas organisation, OAS, ska bevilja Honduras återinträde i organisationen. Avtalet innebär att Honduras kan ta steg mot en återgång till ett demokratiskt styre. Det är nu viktigt att omvärlden agerar för att avtalet respekteras och genomförs. Vänsterpartiet anser att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att det avtalet mellan regeringen i Honduras och Motståndsrörelsen ska efterlevas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 14 september 2011

Hans Linde (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)